

Hegedűs Krisztina: Magyar média a határon túl, és nemzet összetartó szerepe¹

Dolgozatomban arra vállalkoztam, hogy felhívjam a figyelmet olyan tényekre, amelyek már régóta fennállnak a magyar történelemben, valamint a magyar kisebbség történelmében és olyan megoldásokra, amelyek a legmegfelelőbbnek bizonyultak egy olyan helyzet megoldására, mint a kisebbségek tájékoztatása. A határon túli magyar kisebbségek helyzetét dolgoztam fel, különös tekintettel a Délvidék területére.

A magyar történelemben visszatekintve rájöhethetünk arra, hogy a magyar nemzetet az elmúlt évtizedekben sok minden megtépázta. A nemzettudat, az együvé tartozás azonban sokakban még mindig él, attól függetlenül, hogy a történelem sok lelket elszakított az anyaországtól. A Nagy Magyarország felbomlása után jó pár évtizeddel vagyunk már. Emiatt felmerülhet a kérdés, a határon túli magyarok hogyan tudnak minden eseményhez, hírhez jutni a saját anyanyelvükön és hogyan értesülnek arról, ami az anyaországban folyik. Engem ez nagyon is érdekelt.

Sok aspektusból vizsgálható és mára már komoly rendszerré alakuló „struktúráról” beszélhetünk. Ezt a „struktúrát” ismertetném az elkövetkezőkben. A téma sokakban kérdést ébreszthet, miért ez a választásom?- a válasz egyszerű. Ebben élek, ezért érdeklődöm a miértekre és

---

¹ Hegedűs Krisztina politológia alapszakos hallgató. A tanulmány témavezetője: Szakács Ildikó Réka, SZTE ÁJTK Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézet

a hogyanokra adható válaszok iránt. A későbbiekben a média kialakulását fogom vizsgálni. Ehhez pedig szükséges a történelmi áttekintés, a törvényi kitekintés és nem utolsósorban a politikai behatás elemzése. A célom az lenne, hogy bemutassam, hogy a határon túli magyarok hogyan kapják vissza a híreket: vajon ugyanúgy, mint ahogyan a magyar média Magyarországon dolgozza fel, vagy más megfogalmazásban értesülünk arról, mi, akik külföldi magyarok vagyunk.

A következő kérdésekre keresem a választ:

1. A magyar média az eseményeket úgy dolgozza fel, hogy az minden magyar számára érthető legyen a világ bármely pontján és a történéseket mindenki magáénak érezze?
2. A törvényi korlátozás, a szólásszabadság korlátozása a médiatörvény és a politikai erők befolyásolása által mennyire hat a médiák minőségére. A politikai befolyásolás különös módja a kurtatóriumok összetételében is rejtőzhet, amit szintén megvizsgállok.
3. Hogyan hat a kormány – ellenzék befolyása a külföldi magyarokkal való kapcsolat-tartásra a médián keresztül; van-e különbség, ha jobb-, illetve baloldali a kormány; hogyan viselkednek az egyes politikai oldalak ellenzékben?
4. A külföldi média mennyire erős alapokon áll, csak támogatások útján tudna fennmaradni vagy képes lenne saját lábára állni?
5. Melyik sajtótermék a legpreferáltabb és csak a kisebbségek használják, vagy felkeresik a más országban szórványban élő magyarok is, és az anyaországban élők is?

1. Politikai nyilvánosság megjelenése, média kialakulása²

A média és annak szerepe igen tág. A vezető fonál ezért inkább a média fejlődése, majd a kisebbségek tájékoztatásának lehetőségei, formái, és az események bemutatásának gyakorlati megvalósulása lesz. A média nem újkeletű dolog, már a 17. század óta beszélhetünk nyilvánosságról és közvéleményről. A folyamat a 13. századi levelezésekkel kezdődött el, majd folytatódott a 17. századra tehető folyóiratok, illetve újságok, napi- vagy hetilapok megjelenésével. Kezdetben az írók költők csak egymásnak írtak. Ez nem volt véletlen, mert akkoriban, még nem voltak olyan sokan műveltek. Az eszmecserék színhelyei is a kávéházak voltak. A polgári nyilvánosság kialakulásával létre tudott jönni a politikai nyilvánosság is a maga helyszíneivel, rendezvényeivel. Ez később a szélesebb körű közvélemény kialakulásához vezetett, amely összekötötte a polgárt a politikával. A médiának összetartó szerepe lett. Népeket, kultúrákat hozott össze, ez pedig a mai napig érvényes rá. A tájékoztató jellege sem változott az idők során. A média a legjobb eszköz a tájékoztatásra.

2. A média, törvénnyel való szabályozása

A vélemény-nyilvánítás, a sajtó feladata és funkciója a rendszerváltás óta nem sokat tudott változni. A legnagyobb hatása a médiára, a sajtóban megjelentekre még mindig a szűk politikai elitnek van.

„A véleménynyilvánítás szabadságára, a tájékozódás szabadságára az Országgyűlés az Alkotmány 61. § -val összhangban hozta meg az 1996. évi I. törvényt. Ez alaprendelkezéseket, értelmező rendelkezéseket tartalmaz, meghatározza a közalapítványok és a közadók megalakulását,

---

2 Habermans, 1993.

azok feladatát és rendelkezik a kuratóriumokról is (...) Az 1996. évi I. törvény egy duális médiarendszer kereteit vázolta fel. Maga a média-törvény megteremtette az új demokráciához illeszkedő médiarendszer kialakulásának lehetőségét.³

A törvény a III. Fejezetben rendelkezik a média szabadságáról, a sajtószabadság érvényesüléséről. Az 1996. évi I. törvény nem zárja ki a politikai pártok befolyását. Erre példa a kuratórium felállítása négy plusz négy főben határozza meg a tagok számát. Ez azonban nem azt jelenti, hogy jobboldal – baloldal viszonyában egyenlő elosztás kell, mivel kormány-ellenzék választott tagjait említi, ezért sem ritka az olyan megoldás, hogy a tagok számát növelik, hogy a paritásos elosztás érvényesülhessen. A médiatörvényben megállapításra került az is, hogy a magyar média csak a határon belül élők, valamint a magyarországi lakcímmel rendelkezők számára teljes körűen és többségben elérhető.⁴

A 2010-ben meghozott médiatörvény kapcsán megállapíthatunk egy bizonyos mértékű ellentmondásosságot. A lehetőségek új rendszere egyszerre tette szigorúbbá és megengedőbbé is a médiatörvényt. Hallhattunk olyan indokokat is, amelyek azt állították, hogy a média-törvény ellentmondásosságot mutat az Unió által elfogadott rendelkezésekkel. Magyarországon az Európai Unió országaihoz képest is példásan szigorú, az információ szabadságot biztosító törvények vannak hatályban.⁵ Maradva a médiatörvényeknél kitekintőt tennék a határon túlra, a Délvidéken hatályos szabályozásra. A törvény magáról a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól rendelkezik a Szerb Köztársaság 72/2009- es közlönyében.⁶ „A törvény a nemzeti tanácsokat különböző

3 Gálik Mihály: A média politika két évtizede <http://www.politikaievkonyv.hu/online/mp20/2016.04.19>.

4 <http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=99600001.TV> 2016.04.19. 15:05

5 Majtényi László: Az új média szabályozás alapvető hibái http://www.mediakutato.hu/cikk/2011_01_tavaszi/01_mediaszabalyozas_hibai 2016.04.29. 15:46

6 Magyar Nemzeti Tanács 2014. december 2-án Szabadkán megtartott második rendes ülésén A nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól szóló törvény (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 72/2009, 20/2014-es AB-határozat és 55/2014) 6. és 10. szakasza (1) bekezdése 1. Pontjának rendelkezései alapján határozatot fogadott el, amellyel

jogokkal ruházta fel. Magába foglalja azt a rendelkezést, hogy a kultúrák fenntartása érdekében a Szerb Köztársaság biztosít anyagi hátteret, de az adott Nemzeti Tanácsnak a dolga kivitelezni, ez vonatkozik a sajtóra is. A vajdasági magyar közösség és a Magyar Nemzeti Tanács ennek alapján elvárja, hogy a szerb médiahatóság és VRTV alapító jogait gyakorló Igazgatóbizottság, illetve a VRTV vezetősége a nemzeti törvények tiszteletben tartásával folyamatosan biztosítsa ezen jogosítványok maradéktalan megvalósítását.⁷

3. Politika behatása a médiára

A média és a politika kölcsönösen függenek egymástól. Kénytelen a politikától függeni. Fontos behatása van a politikának is a médiára és fordítva. Az így létrejött új műfajok és a médiumok újradefiniálták a „politika” és a „politikai kommunikáció” hagyományos fogalmát.⁸ Szakszóval élve a politika mediatizálódása figyelhető meg és a média politizálódása. A politika szinterei inkább a televízióba tevődnek át a parlamentek helyett.⁹ Azok a médiumokat, amelyek párttulajdonban vannak, illetve azokat is, amelyek nem, a politikusok igyekeznek rávenni, hogy a pártatlan álláspontra feladásával a kormányon lévő párt, vagy éppen az ellenzéki párt állásfoglalását közvetítsék. A média és politika teljesen összekapcsolódik. A sajtószabadság megjelenése nem

---

meghozta a Magyar Nemzeti Tanácsok működésének alapjait.

- 7 Magyar Nemzeti Tanács: Vajdasági Magyar médiastratégia 2011-2016
http://www.mnt.org.rs/sites/default/files/attachments/vajdasagi_magyar_media_startegia.pdf 2016. április 22. 13:33
- 8 Bajomi – Lázár Péter Média politikai trendek Kelet – Közép – Európában 1989-2008.
http://www.poltudszemle.hu/szamok/2009_1szam/2009_1_bajomi.pdf 2016. 04.22. 11:45
- 9 Bajomi – Lázár Péter A politika mediatizálódása és a média politizálódása. 2005. tavasz
http://www.mediakutato.hu/cikk/2005_01_tavasz/03_politika_mediatizalodasa 2016. 04. 23. 16:48

vonta maga után a cenzúra teljes eltörlését sem. Azonban az újonnan kialakult elit kísérleteket próbált tenni a média autonómiájának a csökkentésére. A politika a médiába közvetlen vagy közvetett módon próbálkozott beleszólni. A politika beleszólása elkerülése érdekében sok lap privatizálta magát, nem működött már államilag finanszírozott lapként. Ez azonban nem bizonyult megoldásnak a politika ellen. A médiát a politika nemcsak, mint politika célok elérése érdekében akarta befolyásolni, hanem, mint piaci érdekek elérése érdekében is. Teljeséggel nem tudott sosem megvalósulni. A kormánypártok a médiát befolyásoló intézkedéseivel nem támogatást, sokkal inkább ellenállást tudott kiváltani a civil-szervezetekből, a polgárokból, újságírókból és az ellenzékéből is.” A média mára már olyan sokszínűvé vált, hogy szerencsére egyik politikai erő sem olyan erős, hogy teljes egészében befolyásolja és ellenőrizze, így szabaddá vált az információ áralmás.¹⁰

2010 után, köszönhetően az új szabályozásnak és az ez alapján felépülő új struktúrának, a közmédia esetében fokozódott a politikai nyomás. Ennek eredményeképpen a közadók nagyobb szerepet vállalnak a politikai kommunikációs tevékenységben.

3.1. Politikai nyomás a közel – kelet – európai országokban¹¹

Ezekben az országokban megfigyelhető egy olyan elképzelés, hogy a média képes befolyásolni a közvéleményt a választói magatartást, így a későbbiekben a választási eredményeket is. A politikai pártok jelentős része ezért érezheti úgy, hogy irányítania kell a médiát, a médiatartalmakat. A kelet – közép – európai országok viszonylatában az is elmondható, hogy nem azonos politika hatásnak vannak kitéve a televíziók és a rádiók. A sokszínű média megjelenése magával vonta a politikai

---

10 Bajomi – Lázár Péter Média politikai trendek Kelet –Közép –Európában 1989-2008.
http://www.poltudszemle.hu/szamok/2009_1szam/2009_1_bajomi.pdf 2016. 04. 22.
11:59

11 U. o.

kommunikáció megváltozását. Az agresszív politikai nyomás helyét egy kifinomultabb politikai médiatartalom befolyásolás vette át. Azok, akik korábban az uralmuk alá vonták a médiát, ma a permanens kampánykommunikáció segítségével befolyásolják az újságírókat.

3.2. Média demokratizálódása¹²

A média az emberek tájékoztatását szolgálja, e cél elérése érdekében azonban magas színvonalú munka végzés szükséges. Az objektivitás hiánya van jelen, a véleményeket és a tényeket együttesen közlik, nem választják szét. Nagyban ferdít a valóságon az is, ha egy hozzájuk közel álló politikusról, vagy pártról csak jót írnak, egy kevésbé szimpatikusról pedig rosszat. A gond ezzel annyi, hogy magától értetődő lenne az, ha a párthű lapok járnának el így, de ez nemcsak a párthű lapoknál figyelhető meg, hanem a „független” médiumoknál is. Itt okkal tehetjük fel azt a kérdést, miért hívják magukat függetlennek? Az ok talán az, hogy az ezekben az országokban a publicisztikát közlő újságírók véleménye kerülhet előtérben és ez a vélemény nem vonatkozik az egész intézményre. A független médiumok teret adnak az egymással rivalizáló politikai szereplők közléseinek is, de ezt mind úgy teszik, hogy forrásokkal és tényekkel nem vetik össze. Az sem mindegy azonban, milyen médiumban jelenik meg és mi. Mert például egy bulvárban megjelenő politikai hatású közlemény igen megosztó lehet, mivel nehéz eldönteni, mind egy szakértőnek, mind pedig egy olvasónak, hogy a hír milyen fontossággal bír.

---

12 U. o.

4. Közzolgálati média¹³

A közzolgálati média jellegzetességeiben nem említhetünk különbségeket a 1996-os és 2010-es média törvényt illetően. A jellegzetességeiben kitér arra, hogy fontos a kisebbség nyelvi, kulturális identitás megőrzése, ápolása és gazdagítására adott lehetőség; nemzeti, etnikai, vallási kisebbségek igényeinek figyelembe vétele; függetlennek kell lenni az államtól, de a gazdasági szférától is; kiegyensúlyozottnak kell lenni és pontosnak és fontos szempontként állapítja meg azt is, hogy sokszínű és gazdag választékú műsort jelentessen meg.

4.1. A közzolgálati média a Szerb Köztársaságban ¹⁴

A Szerb Köztársaság területén a közzolgálatért maga az állam felelős. A VRTV a Vajdasági Autonóm Tartomány közzolgálati elektronikus médiainstítménye. A legfontosabb feladatköre a kisebbségi nyelveken való tájékoztatás. A közzolgálati médiában fontos meghatározni egy alanyt, és nem utolsósorban egy célközönséget. Azzal is tisztában kell lenni a sugárzó médiumoknak, mennyi azoknak a személyeknek a száma, akikhez el tud jutni és fontos lenne azt is tudnunk, milyen korosztály fogyasztja az adott médiumot. Tudnunk kell azt is, ki kihez beszél. Nem mindegy az sem, hogy egy, a többségi országban élő beszél az adott ország kisebbségeiről az anyaországban maradtaknak, vagy azoknak, akik más ország területén kisebbségben élnek. Nem mindegy az sem, hogy egy olyan beszél a kisebbségekről a többségi országban élőknek, aki már nem él ott, de oda született. Nagyon ritka és meglepő eset azonban az, mikor egy kisebbségből eltávozó egyén beszél a kisebbségről. Magát a médiát is szenzibilissé kellene tenni a kisebbségek

---

13 Koltay András: A közzolgálati média fogalma

http://www.mediakutato.hu/cikk/2007_02_nyar/02_kozszolgalmati_media_fogalma
2016. 04. 22. 13:17

14 Losoncz, 2006.

iránt, Vajdaságban erről nem teljesen tudunk beszélni. A médiának törekednie kellene egy valósabb kép átadására a kisebbségről: mind a magyarországi médiának, mind a vajdasági magyar médiának. Ez azért is lenne fontos, mert a határon túli magyarok előszeretettel tájékozód-
nak a Kossuth Rádió és a Duna TV hírműsoraiból.

4.2. Közzolgálati média problémái¹⁵

A közzolgálati média a kelet – közép – európai országokban sajnálatosan nincs összehangolva. Miközben a tévé és rádió befelé sugároz, de kívülről fogyasztják, a közzolgálati média, a sajátos nyelvi és kulturális összefüggések miatt nem maradhat pusztán nemzeti hatáskörben. A közép – kelet – európai médiafogyasztók, és a célközönség nem egyezik meg. Inkább megfigyelhető az, hogy a fogyasztók más ország területéről vannak, mint a sugárzók. A közép – kelet – európai médiafogyasztók egy úgynevezett sajátos helyzetben vannak, mivel határon átnyúlóan is fogyaszthatnak médiatermékeket. Természetes ez nem azt jelenti, hogy a kínálat bőséges és megfelelő lenne. Mivel az adó, ha Magyarország területén van, és a határon túliaknak is sugároz, nem ugyanolyan információátadásban érdekelt. Ezt azonban gyakran figyelmen kívül hagyják. Éppen ezért állítható az, hogy a közép-kelet – európai médiumokat sosem hangolták össze. Sem politika, sem kulturális egyezés nincs. A legnagyobb probléma, mégis a kétnyelvű gettó, amelyben a közzolgálati média működik. Ha lenne is akarat és kapacitás arra, hogy kinyissák a nemzeti közzolgálati médiumok terét, akkor is a nyelvi szinkronitás, ennek módszertana ebben a térségben teljességgel kidolgozatlan.

---

¹⁵ Parászka, 2006: 55-57. o.

5. A média integrációs és dezintegrációs szerepe¹⁶

A média integrációs szerepe befolyásolja a nyelv kialakulását és a helyesírási szabályokat. A média – különösen a közszolgálati média – nemzeti integrációs feladatot lát el. Fontos szerepet tölt be abban, hogy közös tudáskincs, élményanyag és nyelv alakuljon ki, amit a nemzet nagy része a magáénak tud érezni. Ebből kifolyólag létre tudott jönni egy nyilvános szféra. A média dezintegrációs szerepénél öt különböző tendenciát tudunk megkülönböztetni:

1. kommercializálódást,
2. pluralizálódást,
3. technikai fejlődést,
4. valamint az interaktív technológiák,
5. és az új média megjelenését.

A kommercializálódás magával vonja azt, hogy a közszolgálati média inkább bulvárosodik, és megjelennek a kereskedelmi médiumok. Ezek azonban gyakran befolyásolják a polgárokat. A politikai erők ezt nagyon jól ki tudják használni. Mivel aki másból nem tájékozódik csak a kereskedelmi médiumokból, azokat nagyon jól tudják befolyásolni. A pluralizálódás a nyilvános szféra fragmentálódását és a média sokcsatornássá válását eredményezte. A technikai fejlődés azt eredményezte, hogy mindenki a számára legmegfelelőbb műsort nézi, illetve hallgatja, már nem csak az informálódás a fő cél. Az új média alatt az internet megjelenését értjük, ami azonban nem a nyelvi közösségek alapján, hanem érdeklődési körök szerint oszlik meg. Az okostelefonok és az internet világában a tömegkommunikációt nemcsak a profik irányítják, hanem az amatőrök is fontos szerepet játszanak benne.

A média integrációs szerepét, ebből kifolyólag láthatjuk, hogy felváltja a média dezintegrációs szerepe. Sokan látják a média dezintegrációs szerepében a fejlődést, az előrelépést, sokan azonban, ezt

---

¹⁶ Bajomi, 2006: 80-82. o.

hátránynak tarják, mivel a közszolgálati média kiszorul, a tere leszűkül és a politika tér egyre szűkebb keretek között tud mozogni.

6. Kétnyelvű média megjelenése¹⁷

Az ország többnemzetiségűvé válása lehetővé tette a két- vagy többnyelvűség megjelenését a médiában is. Kutatási adatok is bizonyítják azt, hogy ha egy országban a kisebbség száma meghaladja a 10-20%-ot, igényt tartanak a saját nyelvükön való tanulásra, informálódásra. Ez nem azt jelenti, hogy minden ország eleget is tesz ennek az igénynek, de szerencsére azt tudjuk mondani, hogy a határ menti magyarság igényei erről a kérdésről megvalósulni látszanak. Több kutatás készült arról, hogy azok aránya, akik magyar nyelvű iskolába is járnak, sokkal inkább fogyasztanak magyar nyelvű sajtót, hallgatnak magyar nyelvű rádiót és néznek magyarul tévét, mint azoknak az aránya, akik nem az anyanyelvükön, hanem az adott ország többségi nyelvén tanulnak. Erre az országnak, a politikának és a szülőknek is nagy befolyása van. Az ország a felelős a rendszer működtetéséért, mivel folytathat olyan politikát, amely nem engedélyezi a kisebbségek törekvéseinek érvényesülését. A magyar kisebbség a határ mentén ebből a szempontból is remek helyzetben van, mert az országok többsége uniós tagállam és ez által becikkelyezésére került a kisebbségi Nyelvi Charta, amely biztosítja a kisebbségek nyelvén az oktatást és a különböző nyelvi jogokat. Itt szintén fontos megemlíteni Szerbia helyzetét, mert, mint tudjuk Szerbia még nem uniós állam, de a csatlakozási folyamat elkezdődött. Szerbia ettől függetlenül is biztosít nyelvi jogokat a magyar, illetve más kisebbségeknek a Szerb Köztársaság területén: egy különös jogrendet figyelhetünk

---

17 Vincze László: Kétnyelvűség, média- és nyelvvalasztás (Sándor, 2000; Sorbán, 1997; Mirnics, 1998) http://www.mediakutato.hu/cikk/2008_04_tel/10_ketnyelvuseg_mediavalasztas/?q=hat%C3%A1ron+t%C3%BAli#hat%C3%A1ron+t%C3%BAli 2016.04.25. 14 :34

meg, amivel autonómiát biztosított Vajdaság számára. Engedi a magyar kisebbség számára létrejött Nemzeti Tanácsok működését. Ez sokban hozzájárul a könnyebb kapcsolattartásra az anyaországgal és nem utolsósorban ahhoz is, hogy a kultúra fenn tudjon maradni, fejlődni tudjon és biztosítva legyen a magyar nyelvű tájékoztatás. A kétnyelvűség fenntartása sokakban jelenti az identitás megmaradásának a magját. Az oktatás és későbbiekben a sajtó fogyasztása is hozzájárul a kultúra, az identitás megőrzéséhez és fejlesztéséhez. Ehhez azonban befektetésre van szükség, mert hiába van rá lehetőség, esély, hogy megvalósuljon, nem tud megvalósulni a nélkül, hogy ne kapnának támogatást, mind az anyaország, mind pedig az adott többségi nemzetű ország részéről.

7. Magyar nyilvánosság – hogyan látnak minket mások

A félretájékozódás – tájékoztatás széles spektruma észlelhető a médiumok által állított képek alapján. Ahogyan a határon túlra eljutnak az események, úgy a határon túlról is érkeznek információk a kisebbségekről. Itt fontos még egyszer megismételni, hogy nem mindegy, a hír milyen köntösbe van tálalva. Ezt a saját példámon mutatnám be. Az elmúlt években gyakran jártam úgy, illetve figyeltem meg társaimon, mikor kiderült, honnan jövök, mindenki szörnyülködik és meglepetség ül az arcokra. Számomra nem volt már ez a tekintet ismeretlen, de még a mai napig érdekesnek találom azt, hogy minket, határon túli magyarokat, úgy kezelnek, mint akiket sajnálni kellene. Ezekért pedig részben a híreket lehet hibáztatni. Gyakran figyelhetjük meg azt, hogy a határon túli magyarokról leközölt hírek arról szólnak, milyen identitástudattal ápolják a kultúrájukat és mennyivel összetartóbb közösség, mint a magyarországi magyarság. Ezzel az általános vélekedéssel egyetértek, de az ok, amit indokaként hoznak fel, az nem helytálló. Nem azért összetartóbb a határon túli magyarság, mert verik őket, sakkban tartja a másik ország. Erről szó nincs, persze előfordulnak ezek is, de

nem ez a legfőbb ok. Sokakban azonban ez marad meg, mert a média, a politika ezeket a részeket emeli ki. Itt érvényesül az is, amit már említettem, hogy az sem mindegy, hogy ki közöl kinek információkat, és az sem, hogy kik teszik ezeket. Ezért van a meglepődés sokak részéről.

8. Délvidéki médiumok¹⁸

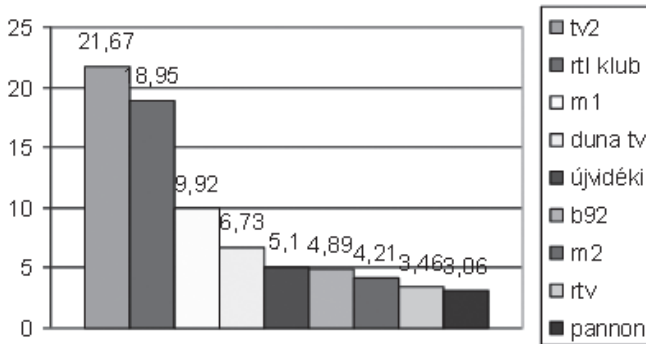
Szerbiában a magyar média intézetek létrejötte, megléte, működése a Magyar Nemzeti Tanácsnak köszönhető. Vajdaságban az állampolgárnak joga van a sajtó útján közölni nézeteit, amennyiben azok nem sértik a Szerb Köztársaság alkotmányos rendjét. A sajtószabadság és szólás-szabadság elemi, demokratikus követelmény. De a szólásszabadságnak csak akkor lehet igazán értelme és eredménye a magyar közösség számára, ha párosul a szólás esélyével is, a magyarul szólás, tájékoztatás és vélemény-nyilvánítás tényleges lehetőségével. Az anyanyelvű tájékoztatás, tájékozódás és szabad információ-áramlás rendkívül fontos nemzeti öntudat-erősítő, közösségfenntartó és érdekérvényesítő tényező a vajdasági magyarság számára.

A nemzeti identitás fenntartásában fontos szerepet tölt be a média, de a tartalom megjelentetésén kívül feladata az is, hogy a fogyasztókhoz eljusson, és az eljutott médiatartalmat fogyasszák is. Mint ahogyan máshol is, a vajdasági magyarság zöme is inkább hallgat rádiót és néz TV-t, vagy az internetet böngészi, mint olvas újságot. A magyar kisebbség nagy része inkább a Magyarországról sugárzott tévéműsorokat nézi, nem pedig a szerbiai kisebbségi magyar nyelvű műsorokat.

A Magyar Nemzeti Tanács kutatási adatai szerint a következő csatornák és műsortípusok a legnézettebbek:

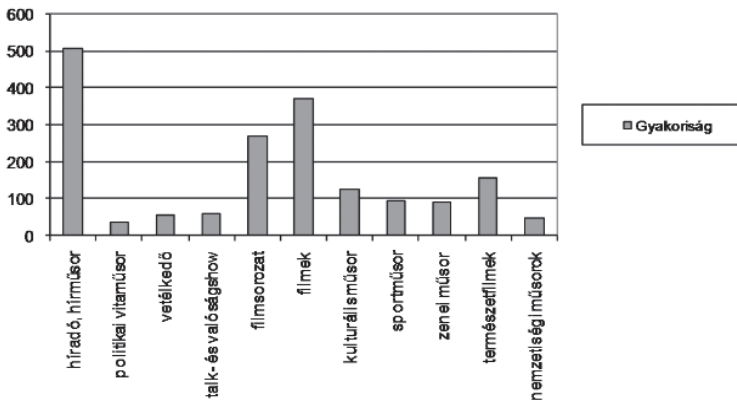
---

¹⁸ Magyar Nemzeti Tanács – Vajdasági magyar média stratégia 2011-2016
http://www.mnt.org.rs/sites/default/files/attachments/vajdasagi_magyar_media_startegia.pdf 2016. április 22. 13:33

Forrás: Magyar Nemzeti Tanács:

A legnézettebb műsortípusok

A délvidéki magyar médiakínálatot tekintve válogathatunk

1. nyomtatott sajtó,
2. elektronikus és
3. internetes média között.

1. A nyomtatott sajtó már nem annyira tartozik a legnagyobb arányban fogyasztott médiumok közé, de az idősebb korosztály körében még mindig ez a legfontosabb. A nyomtatott sajtótermékek közül is tudunk válogatni, vannak napi-, hetilapok, kistérségi kiadványok illetve folyóiratok és az egyházak által kibocsájtott lapok.

A napilapok közül nagy múlttal rendelkezik a Magyar szó, 1944 óta létezik. Egyik legfontosabbnak tartott azonosságtudatot megőrző intézményként is említhetjük. Inkább politikai töltetű újságként tekinthetünk rá. Ma már nyomtatott formáján kívül internetes portállal is rendelkezik. Tartományi dotációkból tud működni valamint pályázatok által. A Magyar Szónak van két mellékújsága, ami gyermekeknek szól. A Jó Pajtás, ami a kisiskolás gyermekek, valamint a Mézeskalács az óvodások szórakoztatására jelenik meg, illetve létezett a Képes Ifjúság, ahol a fiatal értelmiség feszegethette a szárnyait, de mára már ez megszűnt. A heti lapok közül a Hét Nap és a Családi Kör, ami a kisebbségek tájékoztatására szolgálnak, többnyire szórakoztató műfajba sorolható.

2. Az elektronikus médiában megjelenő kötelező magánosítás csaknem csődbe jutatta a médiumokat. Hosszú ideig sok kisebbségi térség maradt magyar nyelvű televízió- és rádióadás nélkül. Későbbiekben ezeket a fennakadásokat, pályázatok útján át tudták ívelni, és többé – kevésbé újra tudtak sugározni magyar nyelvű műsorokat, persze nem a megszokott minőségben.

3. Internetes sajtóról már beszélhetünk, a nyomtatott vagy sugárzott sajtó külön netes felületeinél. Itt ugyanazok a hírek találhatóak meg, esetleg kicsit bővebb tartalommal és kapcsolódó cikkekkel, vagy a műsor online is hallgatható, nézhető némi késéssel. Politikai portálként a Vajdaság Ma (www.vajma.infó) és a Vajdaság Portál (www.vajdaság.eu) említhető, amelyek felületei állandóan frissítésre is kerülnek.

A Vajdaság Ma ez első internetes média Vajdaságban. Magánkezdemenyvezések útján jött létre 2003-ban, de ma már támogatásból tud fenn maradni. A Vajdaság Ma a délvidéki magyarok tájékoztatását szolgálja, de olvasótábora sokkal szélesebb, magyarországi magyarok valamint kivándorolt magyarok is olvassák, illetve a magyar média a határon túl lakó magyarok helyzetéről innen is merít adatokat.

A vajdasági magyar médiát gazdag intézményrendszer és a hagyományok megléte uralja, valamit egy szétszórtság és szakmai hanyatlás jellemzi. Délvidéken a tájékoztatás milyensége nagyban függ a médiumok együttműködésétől, illetve az újságírók képzettségi fokától. Az együttműködéssel hatékonyabb anyanyelvű tájékoztatást lehetne biztosítani a Vajdaságban, bár már az előrelépésnek számít, hogy a képzésben létrejött a hazai és külföldi szakmai szervek között együttműködése. Nagy biztonságot ad az intézményi szerveknek, hogy alapítóként és tulajdonosként a Magyar Nemzeti Tanács jelenik meg. Ezért fontos a Szerb Köztársaság által hozott törvény, melynek 19. szakasza rendelkezik, arról, hogy a Nemzeti Tanácsokat felruházza vásárlási és birtoklási jogkörökkel is. Ez alapján a Nemzeti Tanács lehet önállóan vagy jogi személlyel együtt lapkiadó, rádiótelevízió-, és nyomdai intézményben alapító jogokkal rendelkező szerv. A Magyar Nemzeti Tanács megfogalmazott egy médiafejlesztési célokat tartalmazó programot is, amely célul tűzte ki a magyar szellemiségű tömegkommunikáció megerősítését, az írott sajtó színvonalának növelését, a vajdasági rádió- és televízió-szerkesztőségek támogatását, működésük folyamatos biztosítását, valamit a médiatársadalom szakmai színvonalának emelését. Ezt azért tartja fontosnak, mert nemcsak az a lényeg, hogy magyar nyelvű tájékoztatásban részesüljenek a határon túliak, hanem magyar szellemiségűben is. Fő céljaik között azért szerepel ez, mert a vajdasági magyar joggal várja el, hogy tárgyilagos és teljes körű tájékoztatást kapjanak saját nyelvükön az anyaországot, a Délvidéket, a Szerb Köztársaságot, Európát és az egész világot érintő kérdésekről, eseményekről.

A közszolgáltatásnak összességében nemcsak a tárgyilagosság és az információ helyes átadása lenne a feladata, hanem a szórakoztatás biztosítása, illetve a kulturális és a szellemi fejlődés fenntartása is. A Magyar Nemzeti Tanácsnak a közszolgáltatást egyfajta követelményként is megfogalmazza.

A követelmények a következők:

1. a legtöbb embert szólítsa meg,
2. a sajtószabadság gyakorlásánál a közérdeket szemmel kell tartani,
3. jelentős szerepet kell vállalnia a kohézió és a társadalmi integráció elősegítésében,
4. vállalnia kell a közösségi identitás kialakulását,
5. közösségi összetartó erő erősítését,
6. különböző nemzeti kincsek (nyelv, kultúra, történelem) sokszínűségének a fenntartását, nyelv és anyanyelv ápolását, fenntartását,
7. a közszolgálati médiának gyorsan alaposnak,
8. tárgyilagosságnak, és időszerűnek kell lennie,
9. a vajdasági magyar politikai pártok tevékenységét fel kell tüntetnie,
10. erősítenie kell a demokratikus elveket,
11. vélemény- és információcsere fenntartása és biztosítása,
12. újtításokra való törekvés,
13. valamint feladat a gyermekek, fiatalok testi lelki és szellemi fejlődésének biztosítás.

A Magyar Nemzeti Tanács el is várja, hogy ezt az értékrendet a Vajdasági Magyar Médiahálózat valamennyi tagja betartsa.

9. Konklúzió

A politikai befolyás nagyban szerepet játszik a média alakulásában, illetve a határon túlra való eljutásban is, bár magyar –szerb viszonylatban együttműködés tapasztalható, a kisebbségek támogatását és támogatásának engedését illetően. A politikai behatások vajdasági részen is enyhültek, és sokkal nagyobb engedékenységet tapasztalhatunk a szerb állam részéről is a magyar sajtót illetően. Az is kiderült, hogy megtapasztalhatunk némi feldolgozásbéli különbséget, főképp akkor, ha a rólunk, kisebbségi magyarokról alkotott képet elemezzünk, vagy csak szimplán szembetalálkozunk vele. Az események feldolgozását illetően, azonban előrelépésnek számít az, hogy a sajtó most már sokkal jobban odafigyel, hogy olyan információkat tegyen közzé, amelyek mindenkit érinthetnek és mindenki a magáénak tudja érezni. A feldolgozás alapján különbség inkább abból a szempontból tapasztalható, hogy a politikai eseményeken résztvevő külhoni magyar és magyarországi sajtó ugyanazon eseményeket máshogyan közli le. Ez azonban gondnak nem tekinthető, mivel mindegyik sajtóintézmény a „sajátjának” kell, hogy hitelesen vissza tudja adni az eseményen történeteket. A kormány – ellenzék viszonylatában a jobboldal az, aki inkább a szívében tudja viselni a határon túliak sorsát. A határon túli magyar médiának és intézményeinek még bőven van mit fejlődni ahhoz, hogy teljesen önállóan tudjon működni, ugyanis most jelen pillanatban szüksége van a vajdasági magyar médiának a támogatásokra, mind az anyaország, mind pedig Szerbia részéről. A média fejlődése és az ország további demokratizálódása talán előbbre tudja majd vinni a magyar kisebbségi sajtó fejlődését, és ha pályázatok útján is, de önerőből külön támogatók nélkül is tud majd működni.

10. Felhasznált irodalom

1. Jürgen Habermans: A politikai nyilvánosság szerkezetváltozása. Századvég – Gondolat Kiadó, Budapest, 1993.
2. <http://mkogy.jogtar.hu/?page=show&docid=99600001>.TV (Utolsó letöltés ideje: 2016. 05. 02.)
3. Gálik Mihály: A média politika két évtizede
<http://www.politikaievkonyv.hu/online/mp20/> (Utolsó letöltés ideje: 2016. 05. 02.)
4. Majtényi László Az új média szabályozás alapvető hibái
http://www.mediakutato.hu/cikk/2011_01_tavasz/01_mediaszabalyozas_hibai (Utolsó letöltés ideje: 2016. 05. 02.)
5. Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye,72/2009, 20/2014-es AB-határozat és 55/2014
6. Magyar Nemzeti Tanács: Vajdasági Magyar médiastratégia 2011-2016
http://www.mnt.org.rs/sites/default/files/attachments/vajdasagi_magyar_media_startegia.pdf (Utolsó letöltés ideje: 2016. 05. 02.)
7. Bajomi –Lázár Péter A politika mediatizálódása és a média politizálódása 2005 tavasz
http://www.mediakutato.hu/cikk/2005_01_tavasz/03_politika_mediatizalodasa (Utolsó letöltés ideje: 2016. 05. 02.)
8. Bajomi – Lázár Péter -A média integrációs és dezintegrációs szerepe. In: Ágoston Vilmos: Határon túli magyarság és a magyar közszolgálati média. Budapest, 2005.80-82. o.
9. Bajomi –Lázár Péter: Média politikai trendek kelet –közép –Európában 1989-2008 http://www.poltudszemle.hu/szamok/2009_1szam/2009_1_bajomi.pdf (Utolsó letöltés ideje: 2016. 05. 02.)
10. Koltay András: A közszolgálati média fogalma
http://www.mediakutato.hu/cikk/2007_02_nyar/02_kozszolgالاتi_media_fogalma (Utolsó letöltés ideje: 2016. 05. 02.)

11. Losoncz Alpár: Közszolgálatosság – kisebbség és többség. In: Ágoston Vilmos: Határon túli magyarság és a magyar közszolgálati média. Budapest, 2005.
12. Parászka Boróka: Mozaik – média: miért nem maradhat a közszolgálat nemzeti hatáskörben. In: Ágoston Vilmos: Határon túli magyarság és a magyar közszolgálati média. Budapest, 2005. 55-57.o.
13. Vincze László: Kétnyelvűség, média- és nyelvválasztás.
http://www.mediakutato.hu/cikk/2008_04_tel/10_ketnyelvuseg_mediavalasztas/?q=hat%C3%A1ron+t%C3%BAli#hat%C3%A1ron+t%C3%BAli (Utolsó letöltés ideje: 2016. 05. 02.)